

7 — 2
JOH. LUDOVICI FREY

SS. THEOL. D. & PROF.

nec non

FAC. TH. Ipsiusque ACAD. BASILIENSIS

SENIORIS,

EPISTOLA

A D

VIRUM CLARISSIMUM & REVERENDUM

JACOBUM KRIGHOUT,

REMONSTRANTIUM AMSTELOD.

PROFESSOREM,

STRICTURAS NONNULLAS

A D

SERMONEM FUNEBREM,

QUEM

SUO NUPER COLLEGÆ,

JOH. JAC. WETSTENIO,

habuit, continens.

BASILEÆ,

Apud JOH. RODOLPHUM IM-HOF, 1754.

ogr. erud.
1693, 88

Vitt. Erud. sing. - Vol Wien - Weiz

ANTONIO

1700

1700

1700

1700

1700

1700

EPISTOLA

AD

VIRUM REVERENDUM & CLARISSIMUM
JACOBUM KRIGHOUT,

apud Remonstrantes Amstelodamenses

PROFESS. CELEB.

Miraberis forsitan, *V. R. & Cl.* compellari
Te Literis, ignotum à plane Tibi igno-
to: imprimis si perceperis, eam esse ra-
tionem valetudinis meæ, ut jamdudum
omni Comercio Epistolico & Scriptioni
paullo longiori nuncium mittere, & of-
ficio meo Professorio intra ædes privatas defungi coactus
fuerim: eam deinde ætatem (72. annos jam explevi) quæ
longe aliud pensum mihi imponit quam hæ literæ contine-
re debent, & ut ad *εὐθανασία* totus me componam, brevi

A 2

uni-

universæ vitæ rationem Summo & πανεπιστήμη Judici reddi-
 turus, acerrime stimulat: verum mirari defines, si quæ
 rationes calamum, sed nonnisi per multa intervalla ufur-
 pandum, manui meæ admoverint intelligas. Ad nos de-
 latum jam ante aliquod tempus fuerat N. Test. cum Var.
 Lect. & Comment. J. J. Wetstenii cum Prolegom. sed mul-
 tum a priori Editione diversis. Cum fugitivo tantum ocu-
 lo perlustrassemus, non potuimus non exclamare, ô hor-
 ribilem librum! Vidimus atrocissimas calumnias, dira men-
 dacia, veteres techras, ingenti confidentia renovatas, quasi
 nihil horum jam ante vicennium non ita profligatum &
 dissipatum fuisset a Conventu nostro, ut evidentia calum-
 niarum in cunctorum, non infano in hunc hominem amo-
 re propensorum, oculos & mentes incurrerit: vidimus
 novis mendaciis, cumulata vetera, improbe effusis in om-
 nes Ordines, ipsum Ampl. Magistratum (*), Ven. Conven-
 tum, quamplurimos Viros alios innocentissimos, de Ec-
 clesia nostra præclare meritos, sed huic homini propter
 virtutem & pietatem cognitam mirifice displicentes: tan-
 dem singulari modo in sanctissimæ memoriæ Virum J. C.
 ISELIUM, unicum Ornamentum & Lumen Academiae
 atque Ecclesiæ; denique & me, indignum, qui cum
 summis istis Viris comparetur, in quem solum omnia
 Acta Conventus nostri, eleganti sane & plane novo Rhe-
 toricæ

(*) Huic præter injustam sui condemnationem, integra Consulta,
 ut illud de Tyrannide Conventus in alia causa, ex mera libi-
 dine animi affingit: alia ita mutilat pervertitque, ut plane
 contrarius sensus Lectori exhibeatur, quod fit in illo Decreto
 de W. restituendo.

toricæ tropo, conjiciuntur, nulla plane alia de causa (cum inimicitias privatas nullas unquam exercuerim cum Viro isto) quam quia causam Dei, rogantibus Ven. Collegis, & exigente officio, noluerim in ejus gratiam deferere, aut etiam, quod ille cupide a me exigebat aut expectabat, perfidiose prodere. Vidimus ingentem quidem Struem & confarcinationem Var. Lection. & præprimis Notarum, quibus oculi imperitorum magna specie raræ, sed falsæ & futilis Eruditionis facile possent præstringi: sed sciunt, quibus Var. has Lect. datum est paullo propius intueri, paucissimas esse, easque vel ipso fatente, non magnum usum præstare, si MILLII & aliorum Collectiones inde detrahas; ne dicam ejus fidem vel in his paucis, ita laborare, ut sane ei tuto inniti ab omni prudentia sit repulsum: in incondita illa mole Notarum, quid invenis, præter immania plagia, per quæ integra folia, integros Libros, ut factum in EIGHTFOOTO, PRICÆO, aliis, non nominatis Authoribus, exscripsit; ne dicam de innumeris recentioribus, qui ex Authoribus Hebr. Lat. imprimis Græcis N. T. illustrare conati sunt: adde his ingentem farraginem Notarum puerilium, jejunarum, trivialium, putidarum, erudito homine indignarum: prolixarum ad nauseam in rebus evidentissimis, & nonnisi a stolido in dubium vocatis; contra, brevissimarum aut nullarum, ubi opus erat luce annotationum, ut jam permulti Viri docti indicarunt: sed & adde in his Notis summam impietatem, perfidiam & passim atræ loligianis succum meramque æruginem. Cum enim celsus hic genius ex supremo folio Grammaticæ suæ non-

nunquam descendere haud gravetur, & eousque se demittere, ut vel ad ipsam Theologiam accedat, quid non audeat, quas non strages dat? quomodo effata Sanctissimorum, atque ipsius Servatoris à sensu spirituali ad sensum carnalem summo studio pertrahit? quomodo veram Divinitatem ejusdem ex omnibus locis N. T. modo per crisin variæ lectionis, modo per coactam & violentem explicationem ita ejicit, ut ne vestigium quidem veræ, non Arianae, non Socinianæ, Divinitatis ejus relinquatur; mitto alia quamplurima. Sed ubi fuit prudentia hominis, ubi candor? Conventum nostrum criminis falsi accusat, ac si ei grandem injuriam, tribuendo ei sententias nunquam ab eo profectas, intulissemus; & tamen has ipsas sententias in hoc ipso Libro, quem pro vindiciis Orthodoxiæ suæ nobis exhibet, legere est, nonnunquam iisdem verbis, quibus olim in Collegiis usus fuerat; aliàs paullo tectius cum aliqua obscuritate, quæ tamen adhibita face Excerptorum institutionis ejus facillime dissipatur.

Hæc aliaque complura ejusdem indolis serio ad animum revocantibus nobis, indictus est à Ven. D. Præsidente nostro, Antistite, Conventus: Conventus, inquam, legitimus, integer, cujusmodi inde ab anno 1529. ad hoc tempus, ex Pastoribus Urbis & Professoribus Theol. omnibus constans, diversus quidem Personis, me solo excepto, quem veteribus Collegis unum superstitem esse voluit Deus; sed idem ex Successionis Ordine, & Zelo pro Gloria DEI. Hic in isto rerum statu, quid nobis agendum, in timore Domini cum cura deliberavit, num res ad Ampl.
Ma-

Magistratum, qui solenniter nos nec Actores nec Adversarios hominis esse, sed consultos ab eo & Consiliarios in rebus Religionis pronunciaverat, benigne etiam addita specialis tutelæ & patrocinii promissione, esset deferenda; num alia ratio oppressæ veritati & innocentiaë consulendi & auxiliandi adhibenda. Re diligenter expensa, omnium sine exceptione suffragiis, decretum, quamvis de Æquitate & Justitia Magistratus nihil non favoris expectare par sit, si intelligeret, quomodo Sycophanta contra expressum Ejus interdictum, N. T. Editionem, sed longe deteriore, quam unquam antea aut Illi aut nobis indicaverat, in lucem emiserit; quam atrocibus & fœdis calumniis & Ipsum, & nos, & Viros omnis generis longe præstantissimos partim antiquis & toties jam profligatis, partim novis ex improbo ingenio mere confictis prosciderit, eidemque Magistratui immani ausu integra S. C. affinjerit: nihilominus fatius esse, prima aggressione, Scripto publico, Scripta ejus infamia breviter refellere, & moderatione ea uti, ut nullam ipse servaverit, quæ Theologos Christ. decet; nec tamen zelo, pietate & veritate destituta sit: addidi ego, ut ea quæ de meo officio, meis cum ipso privatim habitis sermonibus &c. mendaciter nugatus esset, sejungerent ab iis, quæ ad Conventum pertinent, utut, sub mea plerumque Persona dicta, non magis me, immo sæpius minus respiciant, quam quemlibet alium ex Conventu.

Dictum factum: Suscepit hanc Provinciam, à Conv. impositam, Vir quidam Ven. & membrum hujus Conv. feliciterque executus est: nihil restabat, quam ut Scriptum
ejus

ejus Conv. prælegeretur, & plane ad mentem ejus exasciaretur: verum inciderunt ea tempora, quibus, occupato Conv. aliis negotiis imprimis ob Separatistum nonnullorum, huic rei pro merito vacare haud quaquam poterat. Noli credere V. R. factum hoc esse ex negligentia aut defectu Zeli in causa justissima, aut studio otii quietisque, aut metu hominum: resumetur istud negotium, quando Ven. Præsidi, per concatenatos labores facultas nos convocandi concedetur.

Dum ita moram trahit, affertur ad nos Oratio Tua V. R. in laudem defuncti *Wetstenii* habita: hic nemo non vel mediocriter rerum nostrarum gnarus, mirari Prudentiam Tuam; ubi vidit, prolixè hic iterari veteres toties jam profligatas calumnias, mendacia, strophas & furores cum additione novarum: eâ confidentia, ac si hæc extra omnem Controversiæ aleam, sole meridiano essent clario-
ra: meque ita per universam depingi orationem, quasi unicus aut præcipuus negotii instigator & hominis accusator fuisssem. Habet quidem & Conventus, habet Magistratus noster, quod jure succenseat, & tanquam de insignita injuria Tecum expoſtulet; præcipua tamen culpa & accusatio in me vertitur: hæcque universa per orbem sparguntur intenso studio, ut improbe grassans calumnia, nobis interea silentibus, ad quos istud negotium peculiari modo spectat, & qui soli universam rei feriem penitus cognoscimus, ubique patulis auribus excipiatur, veritate tantum non plane oppressa. Hæc me moverunt, quamvis
omni-

omnino invitum, ut laboranti Veritati suppetias qualescunque, simulque Conventui Veteri, tam præclaris Viris constanti, ferrem: dum interim melius auxilium afferet jam olim promissa Editio Actor. *W.* latino idiomate exarata una cum historia fida totius rei, ab initio ad finem usque decurrente; in qua jamjam curæ nostræ occupantur.

Animus non est singula in Oratione Tua obvia *σφάλματα ὀξονυχίζειν*, nedum proluxa refutatione cumulare: quod ut facillimum, ita infinitum foret. Omittam etiam totum illud, quod de natalibus, studiis &c. hominis refers: quod, ut multis falsis perspersum, lima omnino indiget: cujus vel unicum hoc habeto exemplum. P. 10. dicis, *Anno ætatis 11. ad Lectiō. publicas promotum: dein, An. 1710. seu ætatis 17. in numerum V. D. Ministr. receptum; quâ occasione Dissertationem à se conscriptam, de variis N. T. Lect. sub meo Præsidio defenderit: atqui fucum hic factum Lectori diminutione numerorum omnium, in Tua Oratione expressorum, & pro 11. annis 13, pro 17. annis 20, ponendos fuisse, vel hæc ipsa Tua verba clarissime produnt: cum hæc à Te commemorata Dissertatio me Præside habita demum An. 1713. i. e. ætatis vigesimo à nativitate, pro consequendo demum Ministerio, in lucem exiverit: nonne hic vides perspicue, V. C. palpum Tibi ab homine glorioso obtrusum, ut portentum ingenii, & supra omnes Socios Studiorum longissime, triennio integro, eminens, exhiberetur, rarissimo aut nullo apud nos exemplo: cum & hos ejus Sodales non mi-*

B

nori

nori præstantiâ ingenii, & eruditione præditos, quosdam etiam, in Philosophia & Mathesi longe eo superiores, partim audiverimus ab ejus Præceptoribus, partim ipsi in Examine pro Ministerio, illam ejus disputationem proxime consequuto, deprehenderimus.

Accedo paullo propius ad ipsum Negotium, multis foliis insequentibus à Te enarratum. P. 14. & seq. refert, quomodo se in Ministerio suo apud exteros gesserit, & quid ei cum Cel. BENTLEIO intercesserit. *In munere, ais, Morum Doctrinam, non Quaestiones Theolog. tractasse, & graviter in illos Theologos inveheris, qui morum doctrinæ jungendam existimant Dogmatum Evangelicorum etiam a multis impugnantorum solidam expositionem: ita enim hoc capiunt illi à Te impugnati Theologi. Quam bene hæc à Te dicantur, nunc non discutio: id solum hic observo, veram causam Tractationis merè moralis doctrinæ istius hominis Te vel ignorasse, vel reticuisse: quid enim ad Sylvam Ducis cum hoc homine evenerit, si non ex propinquitate Urbis per Te ipsum, certe cognoscere potuisses ex Literis Rev. D. REUTLINGERI, tunc temporis ibidem Ministri, focii & amici hujus hominis, ad Vener. D. Antistitem Tigurinum 1730. datis, postea ad nos missis, quarum apographum exhibitum extat p. 306. Actor. Wetsten. ubi narrat, cum plurima heterodoxa, Sociniana aut etiam Deïstis pergrata Dogmata sparisset, rem eo devenisse, ut à Rev. Ministeriis, Gallico & Germanico, ad causam dicendam citari debuerit, gravi sententiâ*

tentiâ

tentiâ in ipsum decretâ : quod iudicium non evasurus fuisset, nisi intercessisset Vocatio Basil. ad Diaconatum Communem. Nihil nobis ante has Literas R. de negotio innotuerat : nihil etiam Viris illis Grav. & Ven. qui ipsum ad hanc Spartam ornandam Basileam vocaverant ; quique si vel minimum hac de re Illis subolisset, pro sua pietate & Religionis studio, nullâ non curâ ab illa hunc Sparta amoliti fuissent : inprimis cum tot aliis vitiis per Parentis prensationes obnoxia fuerit vocatio, ut propterea, missa in Conv. solenni Protestationis formula, noluerit ei interesse Ven. Senior noster S. WERENFELSIUS.

Sed & quod de *Cel.* BENTLEI sermonibus cum ipso habitis refers, ejusmodi est, ut cum narratione ex ipsius *W.* ore à *Rev.* REUTLINGERO hausta, conferri omnino debuisset : qua fide in *Cel.* hunc suum Patronum & Fautorem, defraudando Ipsum & emungendo non sane levi pecuniæ summa 50. Librar. Angl. usus fuerit, ex his ipsis Literis, discere promptum fuisset. Dignæ sane hæc Literæ *Rev.* REUTL. ab amico, collega, perfamiliari, cum quo nullam unquam inimicitiam exercuit, quique ut totius rei ceu præsens, probe gnarus, sic nonnisi conscientiæ & veritatis stimulo, ut hæc Ven. Viro perscriberet, permotus fuit, ut diligenter excutiantur : inde simul clare patebit, jam eo tempore, antequam muneri Basiliensi admoveretur, hominem, hæc eadem perfida consilia de N. T. edendo, & pervertenda doctrina Christiana, longe demum postea a Conv. in lucem publicam clare prolata, animo agitalle.

Pag. 17. & seq. occurrunt nonnisi manifeste falsa, putida mendacia, improbæ calumniæ: quibus flosculis, à Sycophanta illo Tibi dictatis, ne una quidem Periodus aut Paragraphus vacat. Incipis: *novennio integro placide & quiete munere Diacon. functus fuit*: omnino: si per istud intelligas, publice a nemine de doctrina coram Magistratu litem ei esse motam: si vero indicare vis, ab omnibus doctrinam ejus, tum in Concionibus, tum sermonibus, sparsam, esse approbatam; scito, innumeros semper intra hoc tempus, ejus sermonibus profanis, ad merum contemtum omnis sinceræ Religionis & Pietatis spectantibus, mirifice offensos: nonnullos vero vel ex ipsis familiaribus & cognatis ejus per Conciones, ineptiis, aut etiam impietatibus refertas, ita irritatos, ut illum amplius audire, fugientes ejus societatem, detrectaverint. Ut taceam jam monelam Conventus de mutilatis & corruptis hymnis Ecclesiasticis.

Quæ sequuntur, illo duce, à Te scripta, atroces tantum continent calumnias, tanquam ex tripode contra omnem Veri Lucem effusas. *A nonnullis Ecclesiasticis tunc ei lis mota fuit &c.* Fundamentum hoc est omnium calumniarum, in Oratione Tua, in Proleg. N. T., cuncta pererrans, & tamen ita futile, ita obtritum, ut ne voculam quidem inesse Veri, vel ex ipso primo Scripto *Thrasonis*, Ampl. XIII. Viror. Collegio exhibito, pag. 1. *Actorum*, non plane cœco, manifestum sit. Si per *nonnullos Ecclesiasticos* intelligas Conventum nostrum, qui post novennium litem ei primum moverit, à calumnia liberari nequis. Quæso enim ex Te, num Conventus tum primum litem ei intendit apud Magistra-

gistratum aut alios? Immo vero ab hoc ipse hic calumniator nos absolvit: dum in Comitibus Helveticis de ejus doctrina, & Edit. N. T. querelas auditas, & ut res ad Magistratum Basiliensem per Ampl. nostræ Urbis Legatos deferretur, cum cura injunctum, agnoscere cogitur. Si vero per *Ecclesiastas* intelligas alios quosdam, diversos à Conventu, aut etiam Membra quædam particularia Conv., in eandem incurris criminationem, nisi prius perspicue docueris hæc tria: *primo*, quinam hi accusatores fuerint: *dein*, quod non merum rei indicium; ut amico amicus solet nova referre, fuerit, sed proprie litem ei ad Judicem moverint: *tandem* Illos præter officium atque injuste hoc fecisse. Cum nihil horum unquam præstare queas, patere, quæso, *V. R.*, ut Tibi hic aliquatenus succurram in perdifficili casu. Ita sese gessit, diu antequam causa apud Magistratum ageretur, homo noster, ut gloriæ sibi duceret, sententias suas, de Religione, de N. T., apud omnis generis homines, cives & peregrinos, in circulis, in triviis, in computationibus, mirâ impudentiâ, quam nonnullis candorem & sinceritatem animi vocare placuit, effundere; nec ab exteris & peregrinis in colloquiis illum hic abstinuisse, exempla plurimâ in Actis nostris proposita, quemlibet condocere possunt. Mirumne ergo & parum verisimile cuiquam videatur, in alias regiones, imprimis Helveticas vicinas, famam rei sparsam, ad aures horum Magistratum pervenisse; qui curâ Religionis, quam summam semper habuere, impulsû, monendum, ut diligentius in rem inquirerent, nostrum Magistratum pro sua erga illum chari-

tate, censuere. Vides *V. R.* quomodo hoc negotium, quod Tu, Litem primum motam, appellas, ab summis primariarum Helvetiæ Civitatum Magistratibus ad nostrum Magistratum, ab hoc tandem, postquam aliquoties in variis Sessionibus Collegii XIII. Viralis hic noster auditus, ejus defensio excussa, scripta ejus apologia ad Ill. Helvetiæ Magistratus missa, Conventu nostro omnium istorum ignaro, fuisset, tandem ad Conventum Theol. & Pastorum, nequaquam acquiescentibus Magistratibus illis summis, devenerit, mandatumque a Magistratu nostro Ampl. huic nostro Collegio, ut tam in doctrinam *W.* quam conatum de Edit. N. T. diligenter inquireremus, eaque de causa, ipsum ad Conv. citatum accurate de omnibus interrogaremus.

Si tam parum hæc in Conv. nostrum conveniunt, multo minus mihi, homini suis Musis cantanti, nullis negotiis politicis unquam implicito, Superiorum limina minime terenti, ut omnibus hic notum est, aptari queunt. Et tamen mox ead. & seq. pag. me præcipuum hujus litis auctorem, me ex amico multorum annorum, inimicum acerrimum, me ex hortatore vehementissimo ad Edition. T. N. dehortatorem subitanetum, nulla hujus meæ mutationis redditâ ratione, facis. Quid his subfit veri, paucis accipe, *V. R.*, & quam egregie ab homine nequam Tibi fit illudum, percipe. Aliquot jam septimanis res hæc agitabatur apud Senatum XIII Viralem, apologia rei excussa, missâ ad Superiorum Cantonum Magistratus cum contemptu rejectâ, antequam vel fando quic-

quicquam hujus negotii vel accusationis, jam per Urbem, clam tamen, serpentis, ad meas pervenisset aures: cum primum ejus indicium, ad rei novitatem mihi percussio, fecit ejus Cognatus *J. R. Wetstenius*, nunc Ecclesiæ Bratelenfis Minister, & Capituli Diœces. Decanus meritissimus: & vix fidem invenit, donec ipsa ab Senatu missa ad Conventum apologia ejus, quæ primum in Actis nostris tenet locum, cum mandato, ut quantocyus hominem ad Conv. citatum de omnibus Religionis Capitibus & Editione N. T. examinarem, & responsum de iis Magistratui exhiberemus, fidem fecit.

Amicum homini me per multos annos fuisse, non infitior, ut solet bonis ingeniis Præceptor favere, eaque fovere: si velis etiam familiarius cum ipso vixisse, quam cum aliis ejus condiscipulis, non abnuo: nec tamen ob ingenii indolisque supra illos præstantiam & eruditionis solidæ copiam, verum partim ob viciniam, qua factum, ut tantum non quotidie me adiret, partim ob cognationem, partim tandem ob singulare studium, quo in me ferri videbatur. Interea deprehendi in eo magis magisque levitatem animi incredibilem, opinionem de seipso immensam, inclarescendi ardorem supra quod dici queat, cunctis obtrectandi, inprimis si virtute, pietate, eruditione supra vulgus eminerent, studium insanum, & quod præprimis dolebat, cor a sincera pietate ita remotum, ut nullum fere non corrupti & ab interna pietate abhorrentis animi, in sermonibus apud me indicium de se daret, & in publico vita moresque probro non carentes, censuram & indignationem multorum honestorum & piorum acrem
move-

moverent. Tali animi constitutione, tali vitæ ratione cum uteretur, mirumne, in perversas etiam de Religione & sanctissimis ejus dogmatibus sententias incidisse! O quæ ego ex ore ejus improba, malitiosa, ab omni reverentia Numinis repulsa, in sinum meum effusa, non sine horrore audivi, nunquam a me publicata, nunquam publicanda: frequenter equidem hominem & amicissime corripui, monique de moribus & Religione; de sententiis ejus in Religione cum eo acriter conflixi, nullumque non, quamvis blando sermone, lapidem movi, ut ipsum ad frugem & mentem meliorem perducerem; incassum omnia: tantum enim abfuit, ut sensus moresque vel paululum immutaret, ut potius indies deterior evaderet, & perfricta fronte impudenter in publico se ostentaret.

En Tibi R. V. vel unicum hujus specimen, quod in publicam lucem sane non produxifsem, nisi ipse id primus protulisset. Inter alia Capita Religionis non semel de somno animarum post mortem, absque sensu ullo aut conscientia ad resurrectionem duraturo, quem ille acerrime propugnauerat, ego vero multis adductis tum ratiociniis, tum præcipue locis S. Scripturæ studiose impugnabam, disceptabamus. Contigit aliquando, ut præcipue urgens hominem ex *Ep. ad Philipp. Cap. 1: 23.* præcluderem ei cuncta effugia, & ad incitas, immo manifeste impios sermones ipsum adigerem; cum tamen nihil apud eum efficerem, rogavi, ut si nondum mentem queat mutare, silentium, hoc de Capite, interea apud alios servaret, & sibi inprimis caveret, ne publice in Concione faltem id proponeret: id scandalum magnum
datu-

daturum, & apud cœtum odium aut contemptum pariturum; ex professo hanc addideram rationem, quia abunde mihi confiterat, apud illum rationes Theologicas ex Religione desumptas, nihil: ex commodis, utilitate carnali, emolumentis temporalibus petitas, omnia valere; videbatur silentium polliceri. Quid fit? Proxima dominica pro more meo Templum ingredior; audio cum cœtu *W.* nostrum, ad quem vices de *Resurrectione Mortuorum* agendi pervenerant, non de hoc Capite nisi obiter differentem, sed de statu intermedio animarum inter mortem & Resurrectionem amplissime per integram Concionem fermocinantem, ubi, cum multis verbis somnum animarum, refutatis etiam contrariæ sententiæ rationibus, & invectus pro more in miseros *Scholasticos*, i. e. Theologos cunctos, tuitus esset; tandem in compendium & summam Orationem contraxit, relicturus in animis auditorum aculeum & ridendi materiam, dicens: quæstionem hanc eo redire: an mortui essent mortui, an vero viverent? Paucis interjectis diebus, cum homo pro solita sua impudentia rursus me adiisset, non potui non perfidiam, levitatem & imprudentiam gravibus verbis ei exprobrare, ad quæ ille non sine cachinno ludicre regessit, voluisse se periculum facere & re ipsa experiri, num ita ingrata aut etiam odiosa esset auditoribus ea de somno animarum doctrina, ut nuper jactaverim; neminem plane ex cœtu sibi occurrisse, qui displicentiam aut sui odium ob hæc præ se tulerit. Habes *V. R.* characterem & indolem hominis: centena exempla alia, etiam atrociora his adjicere, in promptu esset, nisi si-

C

· lentium

lentium mihi ipsi de iis, quæ inter nos intra privatos parietes dicta sunt, studiose imperassem. Cum indies ferocia, impudentia & impietas hominis non obstantibus amicis meis adhortationibus, & frequentibus nostris de doctrina disceptationibus, incrementa caperet; haud quaquam miraberis *V. R.* me tandem hujus molestæ, sed profus inanis operæ pertæsum, coactum fuisse hunc tot vitiis animi & vitæ laborantem ægrotum alii Æsculapio peritiori curandum relinquere, aut potius vero Medico animarum *D. O. M.* piis precibus commendare. Sensit jam diu ante ejus causam publice actam, me in amore frigidiorum, & tamen frequentibus suis visitationibus, molestus esse non desit, usque dum à Magistratu causam illam suscipere jussi sumus.

Tantum vero abest, ut, quod suggeris, litis author, aut instigator, aut accusator coram Magistratu fuerim, ut ne quidem unquam testis voluerim suscipere partes. Cum jam ad Conv. negotium à Magistratu esset delatum, flagitantibus à me Collegis Ven. ut quæ de hujus hominis Religione sive ex privatis sermonibus, sive ex auditis concionibus mihi constarent, exponerem, profus denegavi: nefas esse dicens, propalare, quæ intra lares privatos cum ipso, spe emendationis, agitata fuerint: quæ vero publice pro Concione aut alibi effutierit, æque aliis ac mihi cognita esse: haudquaquam convenire, ut Judicis ego simul cum Illis partes, & testis apud Illos aut Magistratum agerem: si quid vel ex examine cum ipso suscipiendo, vel ex
 testibus

illo, in lucem ederet, more aliorum Collectorum V. L. relictâ κρίσει Lectorum iudicio, aut, si ab hoc temperare sibi nequiret, breviter, modeste, sine partium studio, sine infectatione Virorum præclarorum. Diplicuit vehementor istud Consilium homini, ita sibi ereptam materiam Ostentationis & Capitibus Virorum præcellentium, immo ipsi orthodoxiæ, insultandi, ægre ferenti. Nec tamen utcunque mihi de Variantibus Lectionibus quotidie aures obtunderet, ab hoc consilio me dimoveri passus sum.

De propositi communicatione, ita habe: de vera & genuina constitutione operis, quod agitabat animo, ne semel quidem aliquid certi, veri, sinceri mihi indicasse, sed prout erat levissimi & fraudulentum ingenii, modo hoc, modo aliud effutiisse, ita ut mens ejus vera non nisi per conjecturas esset divinanda: mihi si detrectes fidem adhibere, saltem Tuo hic crede Oraculo: in superciliosa illa Ampl. Senatui XIII Virorum exhibita Apologia quam legere est p. 3. Actor. *Wetst.* hæc audacter inculcat: *nemo mortalium in universa Helvetia prodire ausit, qui veram constitutionem & deformationem hujus Operis; nedum executionem sibi cognitam esse, gloriari queat.* Ut veram Operis formam mihi nunquam indicavit, ita ne quidem, quod vel quid ejus ad Bibliopolas Amstelod. miserit, mihi significare voluit.

Quæ sequuntur p. 18. paris sunt elegantix: si intelligas nos ex inimicitia, quæ nulla inter nos & illum unquam intercessit, aut nostra sponte rem ad Magistratum pri-

primos detulisse, egregie falleris & fallis. Ex superius expositis, sed & ex prima nostra Scriptione ad Magistratum p. 15. Actor. *Wetst.* facile intelligis, non nos rem primos ad Magistratum, sed Magistratum primum ad nos, totius rei ignaros, detulisse: non libellum supplicem, ut ais, ei obtulisse de Socinianismum redolente Edit. N. T., sed responsum petenti à nobis Magistratui, partim de universa ejus doctrina, partim de Editione N. T. ex Examine cum ipso ad ejus mandatum suscepto, & excerptis discipulorum, dedisse: lege, si placet, & erubefce.

Graviter dein de nobis conquereris, quod ausi fuimus repetere Phrasin ab Illustr. Legat. Helvetiorum primum usurpatam, & sic per Magistratum nostrum ad nos derivatam: *redolere hoc N. T. Socinianismum*; quasi, ut lepide ais, Codices Græci, aut Patres antiqui, aut Versiones vetustæ ante Socinum natum procuratæ, Socinianismum redolerent. *Egregium inventum Theolog.* Serione hæc, an per jocum *V. R.*? Tibine primo inventori gloria putidæ cavillationis debetur, an ad delirantem tuum Magistrum ex origine referenda? Ita ergo non in referendis duntaxat *Factis* mendacibus ubique Tibi obrepfit, Vir ad fallendum totus compositus, sed & ratiocinia sua puerilia, futilia, ceu totidem Oracula vel saltem Demonstrationes apodicticas sua radiantes luce credulo imposuit. Quæso Te, *V. R.*, si quis eam sibi sumat libertatem, ut ex omnibus Manuscriptis Græcis N. T. pro lubitu arripiat lectiones, ex hoc istam, ex alio aliam, ex affirmativa faciat negativam & vice versa, & voces extantes in diversis MSS.

sed aliter junctas ipse suo modo componat, atque alias Criticæ artes adhibeat: an hic nequeat Divinitatem veram Servatoris ex universo N. T. ejicere, atque ita non tantum N. T. cudere redolens Socinianismum, sed exhibens Socinianismum ipsum: inprimis, si, quod Tu hic ei concedis, & Patres omnes, & Versiones priscae Ecclesiae in consilium adhibere ad formandum Textum velit. Quinimmo non merum Socinianismum, verum quodcunque dogma aliud pestiferum & exitiale ista sua improba diligentia, per commodam variantium dispositionem & sparsionem, Evangelio inferre posset, utut hæ Variantes in vetustis Codicibus, Patribus, dudum ante Socinum, aut ipsum *W.* natum extantes, seorsim reperiantur.

Prolegomenis, ais porro p. 20. *Basileam allatis nova accusatio apud Senatum instituta est.* Vis indicare responsum nostrum secundum Magistratui petenti datum de ejus N. T. quod occurrit p. 48. *Actor. W.* & in quo judicium Conventus de Specimine à *W.* Magistratui exhibito, & à nobis Actis nostris p. 309. inserto exponitur. Verum quid hoc ad impressa Prolegomena, de quibus ne γὰρ quidem ulli nostrum innotuerat: cum Ille subdole eorum impressionem non modo nos, sed & ipsum Magistratum, summo studio, quid esset de ejus Opere impressum, interrogantem, celerit: fatius fuisset ulcus hoc non attingere, ne probrum ejus universo exponere Orbi cogeremur: quam enim turpiter se dederit in illo Ampl. Virorum XIII. confesso, ad quem & noster Conventus evocatus fuerat, quam acri censura & correptione ipsius erga ipsum Magistratum irreverentiam, fraudes, levitates perstrinxerit, hominemque totum

tum

tum in ruborem dederit Graviff. Consul, Cognatus ejus, norunt non ego modo, fed qui fuperftites funt, ex illo Ampl. Ordine, Graviffimi Viri: meretur omnino Historia hujus rei, ut pro fua dignitate plenius & exactius alibi enarretur: cum vel unicum hoc factum & fraudulentum mendaxque, arrogantiffimum fimul & impudentiffimum ingenium hominis luce meridiana clarius exhibeat, non fine cachinnis lectorum, & contentu mirifico hominis ad omnia parati legendum. Si ergo nobis tum nihil prorfus, fi nihil Magiftratu de imprefione Prolegomen. conftitit, quomodo à nobis tum Magiftratus judicium de illis poftulare, nos refponfum reddere potuimus.

Ipfam dein pag. eadem Iuftitiã Cauflæ propius infpicis, exponens 1º. Capita accusationis. 2º. Teftes. 3º. Judices. Duo confideras in primo, & periculum ex editione N. T. & diffenfum à quibusdam in formulis loquendi de Perfonarum divinarum diftinctione: ad illud obfervas, non quærendum quid in Textu recepto legatur, fed quid legendum. Quafi vero quisquam hoc ignoret: da mihi vel unum Theologum aut Criticum, qui ftatuerit, lectionem receptam ita in omnibus cum autographo Apoftolorum convenire, ut ne in minimo apiculo ab illo difcedat: i. e. lectionem receptam per omnia effe infallibilem. Nos certe jam in primo noftro Scripto ad Magiftratum p. 24. *Actor. Wetft.* ultro profefli fumus, utut in genere bene fe habeat recepta Editio, non deeffe tamen, quæ emendatricem flagitent aut admittant manum. Si vel primum non valde prolixum Scriptum Conventus de hac re infpicere haud
gra-

gravatus fuisses, absolvisses nos ab hac puerili calumnia : & quis tum fuerit inter nos & illum verus quæstionis status, didicisses, ut non opus fuerit cum umbra luctari.

Alterum quod ais, illum nonnisi in formulis loquendi de S. Trinitate, a quibusdam Ecclesiasticis incondite & confuse de hoc mysterio verba facientibus seorsim abiisse, ejusmodi est, ut confisum homini impudenti, nihil prorsus Te de vera accusatione cognovisse, manifestum sit. Si vel fugitivis oculis primum breve, aut longius secundum Scriptum Conventus perlustrasses, de aliis gravissimis Religionis Capitibus, de ipsa Deitate Christi & S. Spiritus, non de modis loquendi; de auctoritate & Θεοπνευσία S. Scriptorum, non de receptæ Editionis aut Versionis alicujus infallibilitate; de Somno animarum post mortem ad diem Judicii; non, ut Tu perridicule, de duplici animarum annihilatione: & aliis innumeris maxime arduis sententiis, agi vidisses. De modis & formulis loquendi de Trinitate, prorsus non disceptabatur: si nonnulli, quod tamen nunquam probasti, incommodis in exprimendo hoc mysterio phrasibus, sed bono sensu acceptis, usi sunt; si in transitu atque obiter, forte etiam lapsu linguæ tantummodo voculam non optimam adhibuere, qui tamen ex professo de re verba facientes accurate omnem Sabellianismum impugnarunt: num illico tanquam Sabellianismi Patroni, in cœtu pro Concione à Ministro simplici Diacono publice sunt traducendi & prolixè refutandi? Itane subito totus hic est immutatus Diaconus noster ab eo, quem se antea gessit ad Sylvam Ducis, ubi, missis omnibus quæstionibus Theolog. à contro-

versis

versis circa dogmata per omnia quam diligentissime sibi cavit, *Conciones Ethicas* solum utiles apud milites esse persuasus: hic vero per longum tempus ministerii sui perpetuo pro concionibus agitare controversias innumeras, contra Sabellianistas, contra Reformatores & alios, immo contra meras phrasas Collegarum suorum sine ullo heterodoxias periculo, suarum duxit esse partium. Tandem si a censura & refutatione Collegarum suorum plane sibi temperare nequii, num aliter Sabellianismus expugnari non potuit, quam per purum putum Arianismum, quem tam diligenter juvenibus, cerdonibus, ut Parens ejus in famosa Epistola, gregem ejus appellat, summoque studio inculcabat. Hanc ei perpetuo sedisse animo sententiam, inter Sabellianismum & Arianismum nihil esse medii, ut vel hic vel ille sit eligendus, non equidem nescio, an vero hæc sit sententia N. T. & Ecclesiæ universæ, dispiciant, qui non peponem pro corde habent. Nonne & Sabellianismus & Arianismus, ut duo extrema, vitiosa pariter, ab Ecclesia nullo non tempore fuere cum indignatione rejecta?

Accedis 2º. ad *Testes*, ubi iterum nihil fani: primo, ais, nonnisi duos fuisse, cum plurium jam notata in manibus habuissemus: falsum esse primum, se mentem Præceptoris non recte percepisse: Secundum fuisse puerum trium idearum. Illud plane falsum, cum magna religione nobis confirmaverit, se maximo studio & attentissima mente sermonem Magistri excepisse, quod & res ipsa docuit: cum vel hujus solius annotationes ad convictionem potuissent sufficere: hoc, de puero trium idearum, quid significet,

D Tibi

Tibi exputandum relinquo : hīc enim Basileæ nemo ita acutus invenitur, qui id intelligat.

Dein ais accessisse 4. Studioforum notata : atqui plurimum habuimus. Omittis autem & Examen *W.* a nobis mandato Magistratus susceptum, & Testes juratos ex auditoribus, & Testimonia exterorum, aliaque rem liquido confidentia : eorum vero loco, mutila & corrupta fuisse notata, nemini ostensa, testes ejus non auditos cum insigni calumnia, confidenter tamen, asseris.

Nihil horum & seq. in Scriptis nostris non ita revictum & contritum jam ante vicennium est, ut pudorem omnem exuat necesse sit ei, qui tanto temporis intervallo post, calumniam nude repetere absque ulla refutatione argumentorum nostrorum, ausus fuerit. Tibi *V. R.* si leviter duntaxat placuisset inspicere, Scriptum nostrum secundum *p. 1.* aut tertium *p. 427.* Magistratui exhibita, in quorum primo ipsa Capita Tractationis *p. 2.* Tibi viam monstrassent, aut tandem, si brevitati studuisses, quod diximus *p. 8. in Epist. Apol. Conv. ad Helvetios 1734. edita*, nullus dubito, quin longe aliter sensurus fuisses. Accessit tandem cunctis a nobis olim productis Testibus longe superior, Vener. Collegis meis τοῖς μακαρίταις equidem ignotus, intra hoc demum biennium prodiens, veracitate & fide alias non valde commendabilis, sed in causa hac præ omnibus aliis eminens Testis, ipse nimirum Vir ἀληθέστατος *J. J. W.* Hic in Editione sua *N. T.* ita causam nostram mira sedulitate & dexteritate egit & peroravit, ut alium quærere defensorem
nobis

nobis haudquaquam necesse fit. Supra vicennium enim quamvis nos calumniarum infimulet, idemque in hoc ipso Libro agat, tantum tamen nobis favet, ut præcipua & gravissima capita pestifera, quæ in eo olim accusabamus, ingenti studio reducat tueaturque: nonnunquam iisdem verbis phrasibusque, quibus in Lectionibus apud suos Studiosos usus fuerat: aliàs paullo comtioribus, prolixioribus & involutioribus, ut foeditas tegeretur, sed eundem non ignavo & stupido Lectori sensum exhibentibus: quo referas, quæ de Deitate Christi, de ejus malis pravisque cogitationibus, de potestate Dæmonum in dæmoniacis, de statu animarum à morte &c. plane eadem aut similia occurrunt: clavem profecto porrigunt hæ ipsæ notæ discipulorum, tum in locis a nobis citatis, tum etiam in aliis, ad genuinam intelligentiam ejus Commentarii assequendam: cui fidem facere possumus, & parati sumus exhibitione ipsorum libellorum Studioforum, qui adhuc integri apud nos, diligenter conservandi, extant. Absolvatur ergo Conventus a calumnia: absolvantur Studiosi a perversa & stupida intelligentia, aut etiam a corruptione voluntaria.

A Testibus progredere 3°. ad Judices: ita appellas Conventum nostrum Theol. cum tamen proprie dictus Judex non fuerit alius, quam summus Magistratus, qui diligentissime per integri fere anni tempus, expensis omnibus rationibus, quæ ejus causam aut juvarent, aut infringerent, audito sæpissime homine, auditis etiam declarationibus nostris, tandem hanc causam solenniter dijudicavit & decidit: nos vero nihil aliud egerimus, quam, ut mandanti

Magistratui parentes, sententiam nostram de illo homine, indicaverimus, a Magistratu vel probandam, vel rejiciendam, vel pro arbitrio mutandam. Si tamen certo modo nos Judices esse velis, non repugno: illud vero ut plane novum & hic inauditum, ita per omnia falsum & futile, Conventum nostrum neutiquam legitimum fuisse, plane abnuo. Si talis fuit, quare non olim suo loco & tempore hoc, vivis adhuc magnis illis Viris de Conventu, Magistratui indicavit? qua ratione totum nostrum Consilium uno ictu prostravisset, & nos apud illum gravis criminis reos fecisset. Quare demum post vicennium, defunctis plerisque, quibus totum negotium cognitissimum erat, in regione exera, ubi nemo exacte explorare statum rerum Basiliensium, nedum antiquam quorundam Collegiorum constitutionem & jura, solet aut laborat? Nimirum spargere mendacia & quicquid in buccam venit effutire apud rerum imperitos, qui veritatem rerum nec possunt, nec admodum laborant penitus nosse, calumniæ opportunum & consuetum est. Videamus autem qualem legitimi apud nos Conventus ideam nobis depingat homo ingeniosus. Tibi nempe hinc nihil tribuimus. Sive autem jam primum post viginti annorum meditationem, hanc ideam ingenium acutissimum excuderit, sive jam olim in quotidianis computationibus, ubi de nova formanda Ecclesia & Republica tam curate fuit deliberatum, hæc primum enata sit, nobis perinde est: unum vero omni admiratione dignum, hominem in mero Diaconatu constitutum, tam exacte cognovisse jura & constitutionem Conv. Basil. cui ipse nunquam
inter-

interfuit, nisi quando aut tanquam discipulus ad rationem reddendam vitæ, studiorumque eò evocatus, aut tanquam reus flagitii ibidem comparere coactus fuit: Viros autem illos non minus eruditione, quam pietate & meritis eminentissimos, rerumque nostrarum antiquarum æque ac recentium callentissimos, WERENFELSIUM, ISELIUM, GERNLERUM &c. constitutionem veram Conventus vel plane ignorasse vel turpiter dissimulasse.

Legitimus, ais, Conventus Basil. est Collegium ex 4. Delegatis Senatus, 4. Pastoribus Urbis, 3. Theol. Professoribus constans, jam ab anno 1529. Hic vero in ipso limine impingis: nemo hic est Basileæ vel minimum rerum peritus, qui ignoret, ab hoc initio per valde longum tempus nonnisi tres fuisse Senatus Delegatos; per annos autem 120. nonnisi duos nos habuisse Theolog. Professores, per annos dein 60. tres, tandem ab anno 1711. quatuor, cum ipse hic Conventus, approbante Magistratu, me præter morem, extraordinarii nomine, sed cum omnibus juribus, privilegiis & honoribus & sede, gratiâ sine exemplo apud nos & insolita, nullo meo merito, tribus ordinariis adjunctum voluit: a quo tempore quatuor Professores, & quatuor Pastores per annos circiter 25. usque ad obitum duorum Collegarum æquali per omnia authoritate res ecclesiasticas procuravimus, vocatis nonnunquam pro more ad hunc Conventum 4. Deputatis, ubi id aut ordo consuetus aut voluntas specialis Magistratus requirebat. Quam longe hæc vera descriptio Conventus a Tua abit? Collationem Tibi ipsi relinquo. Utut autem Tua descriptio, in Te non

fit mendacium, sed mera congeries falsorum; in Auctore tuo, a crimine turpissimi mendacii absolvi nequit. Homo, omnibus rebus sese perpetuo immiscens, alienarum & politicarum cognitioni magis, quam bonarum Literarum inhians, in curia frequentius quam in Templo versatus, breviter omnium rerum, præterquam sui veræque sapientiæ, gnarus, nescire non potuit, quod omnes sciunt.

Immo vero, quod bene noverat, dissimulat, & per crasum mendacium exteris fucum facere & Conventui calumniam struere cupiit. Sic argutatur subtilis Sophus: Saltem Lectorem ita vult colligere. Legitimus Conv. inde ab anno 1529. constitit & constare debet 4. Deputatis, 3. Pastor. 3. Professoribus: hic autem, qui ipsum condemnavit, constitit 3. tantum Pastoribus, 4. autem Professoribus, Deputato nullo: ergo fuit illegitimus. Quam vera sit major propositio, ex dictis judica ipse: quasi vero, mutato numero Membrorum Collegii, & quidem ex voluntate Collegii ipsius & Ampl. Ordinis Magistratus, Collegium naturam suam exuat, & ex legitimo incipiat esse illegitimum.

Si ita argutari fas est, colligam ego, ex principiis ab ipso positis, nos inde a tempore Reformationis nullum unquam habuisse Conventum legitimum: &, quod inde necessario consequitur, omnem omnium nostrorum Ministrorum, etiam *Wetsteniorum* Patris & Filii, vocationem fuisse irritam & illegitimam, quod sic ostendo. Illegitimus fuit Conventus ab anno 1529. ad 1649. per annos 120. quia non erat justus numerus Deputatorum nec Theologorum:
cum

cum Illi per longum tempus tantum tres, hi per totam annorum seriem, nonnisi duo fuerint. Illegitimus fuit Conventus ab anno 1650. ad annum 1711. per annos circiter 60. In hac periodo equidem justus adfuit numerus & Deputatorum & Theologorum. Sed alio vitio morali laboravit, longe deteriore, quod profecto longe minus legitimum exhibuit Conv. quam ulla numerorum supputatio: nempe tunc habuimus tres quidem tantum Theologos, sed *furiosos*: sic enim p. 7. doces, Consulem WETSTEN. *furores Theologorum ita, ut quoad vixerit, non erumperent, compescuisse.* Furiosi isti Theologi fuerunt BUXTORFII, ZWINGERI, BECKII, GERNLERI, WERENFELSII; WETSTENIOS enim sine dubio ad hanc classem furiosorum, vel solo nominis amore, non refers. Virorum istorum omni laude Doctrinae, Pietatis, Moderationis, Zeli & Innocentiae clarorum, apud nos & omnes bonos equidem memoria in perpetua benedictione est: sed qui illos pro furoribus vix compescendis agitatis habet, pro membris veri & legitimi Conventus habere nequit. In tertia periodo ab anno 1711. nullum fuisse legitimum Conventum, Ipse naras, immo, ut hoc efficeres, totum hoc nugamentum ex foecundo Authoris cerebro proculsum est.

Dices, quidquid sit de superioribus temporibus, hic postremus ab 1711. Conventus, inter legitimos profecto referri ob gravissimas causas nequit. Audiamus. De numero quaternario Theologorum cavillum, supra profligatum est. *Excusos esse ex hoc Conventu 4. Delegatos Senatus,*
ais.

ais. Quomodo exclusi, qui nunquam inclusi? Nec enim Membra ordinaria unquam fuere: & sexcenti habiti sunt Conventus, inde a primis temporibus, absque Ipsorum praesentia, nedum suffragio. Scimus fatis, quibus in negotiis ad hunc Conventum vocandi sint Viri gravissimi, ut monitore hoc ἀλλοτριεπισκέπω neutiquam indigeamus; nec Ampl. Magistratus, quamdiu causa haec acta est, ad anni spatium, vel minimo indicio declaravit, sese, ut ad Conventum hunc vocarentur, velle; cum tamen omnium nostrum, & sola nomina Theologorum & Pastorum in omnibus Eisdem exhibitis Scriptis, subscripta vidisset, nobisque, ut negotium ad finem eodem modo perduceremus, mandasset; additâ etiam pro labore nostro, benevolâ gratiarum actione.

Postea jam homine ab Officio per Magistratum dejecto, cum nescio quæ imaginaria spes restitutionis per amicorum copiam & Magistratus benignitatem illum invasisset, obtinuit ab hoc, ut denuo audiretur a Conventu & nova ejus documenta expenderentur, Praesentibus Delegatis Senatus, & hic obsequium Magistratui exhibuit Conventus: seorsim tamen a nobis abeunte Ven. WERENFELSIO, qui arbitrabatur, semel decisâ lite, non amplius audiendum hominem, æternam fore contentionem, si denuò aures nugivendolo praebemus, causatus: auditus homo a nobis in Illorum praesentia, cum vellet Orthodoxiam suam, succinctus ingenti canistro librorum, probare per aliquot Sessiones, ita a Conv. quamvis perhumano sermone, profligata est stultitia & impudentia hominis, ut non sine rubore & confusione discederet: & rogati a nobis Graviss. Deputati,
ut

ut Ipsi, sine nostro scripto responso, quid viderint audiverintque, universumque infelicem collationis exitum, Ampl. Ordini referrent, quod & factum est: unde mirum non est, postea indignationem ejus plane in furorem versam esse. Vides, V. R., ad Conventum a nobis vocatos D. Delegatos, ubicunque id aut consuetus ordo, aut voluntas Magistratus requisiverat, eodem tamen eventu, quo prius illis absentibus.

Exclusus, ais porro p. 25. est Pastor Parochiæ, ad quem tamen de negotiis Diæceseos cognitio causæ proximè & primariò pertinebat. In Conventum vero sese intrusit litis auctor, qui tamen Senator Ecclesiasticus minime erat. Hunc Pastorem Parochiæ fuisse ipsum Parentem hominis J. R. W. caute dissimulas, ne stoliditas orationis & impudentia è vestigio in cunctorum oculos incurrat Lectorum. Hic J. R. W. exclusus est a Conventu: quando, & qua de causâ? Qui ad omnes Actus Conv. a nobis semper, exceptâ causâ Filii, vocatus fuerat? tum demum ex Conventu ejectus, postquam flagitiosam illam Epistolam apud Vos publicasset, nec ad rationem de ea reddendam ullo modo a Conv. adduci potuisset: ut prolixè descriptam hujus rei historiam legere est in Epistola Apologetica Conventus, anno 1734. edita. Vellesne ergo, ut quamvis ceu membrum Conv. ad omnes reliquos Actus Conv. nunquam non vocatus fuerit, in hac ipsa Filii causâ judex aut arbiter federet? quo jure, Naturæ an Civili? quo proposito in hac causâ ad Conventum vocari aut admitti potuit? Scias tamen, nec hoc, utut tam perspicuum, nobis suffecisse: cum nempe hic impudens,

E

pudens,

pudens, etiam non vocatus, vi sese in Conventum ingessisset & intrusisset, nec ullis blandis verbis, ut in causa Filii ex Conventu discederet, permoveri posset, querelam nobis, de se per injuriam ex Conv. ejecto, apud Magistratum minitatus, rogatus a nobis Ampl. Ordo, an sedes saltem in Conv. sed absque suffragio ei concedenda esset, negavit id districte, & ut ipse in causa hac nunquam adesset, graviter ei imperavit.

In Conventum se intrusit litis auctor, qui tamen Senator Eccles. non erat. Me ita modeste designas: de quo quid habendum sit, ex superioribus patet. Taceo etiam specimen summæ moderationis, qua plus quam puerilem stoliditatem & Ampl. nostro Magistratui, & præcellentissimis Viris de Conv. nostro, qui ita se ab homine obscuro & nullius auctoritatis, circumagi passi sunt, imputas: nec tango ridiculum illum titulum *Senatoris Eccles.* quem universa Civitas nostra prorsus ignorat. Habemus quidem in Academia Senatores Academicos, sed habemus Rectorem & Consulem: in Ecclesia vero nostra hic politicus Titulus *Senatoris Eccles.* æque ignotus & spurius est, ac Titulus Consulis, Licitorisque Ecclesiastici.

Hoc unicum ex Te quæro, quomodo tum, cum Causa W. cœpit moveri, anno 1729. me intruserim in Conventum, qui jam supra octodecim annos, membrum Conventus fuerim, per omnia reliquis Ven. Viris de Conventu par? qui omnibus gravissimis Deliberationibus & Consultationibus, sive absentibus Dnis Deputatis, sive præsentibus, prout Constitutio nostra id admittebat, interfuerim,

rim,

fuerim , non tanquam auditor merus , fed cum fuffragii jure (Tu diceres, tanquam Senator Ecclef.) qui in omnibus Examinibus & Receptionibus ad Ministerii Ordinationem & Confirmationem &c. meas æquali jure cum Collegis partes peregerim ? Qui in ardua illa & per aliquot annos in longum tracta Difceptatione , *de Sorte in Officiis Polit. & Ecclef. introducenda* , cum Collegis in tot Seflionibus delibera- vi ? Quomodo ego demum commota Lite W. in Conven- tum me intrufi ?

Ut vefania Criminatoris adhuc luculentius patefcatur , quæro , quis anno 1714. hunc ipfum hominem ad Examen pro Ministerio fubeundum admifit , quis examinavit , quis tandem in Ministerium recepit & ordinavit , quæ apud nos funt munia huic Conventui propria , nifi ego cum Ven. Collegis ? Quis hujus Parentem J. R. W. anno 1721. in hunc ipfum noftrum Conventum , cum Leonhard. Ecclef. Paftor forte constitutus effet , tanquam jam membrum hu- jus Collegii , admifit , in absentia DD. Deputatorum , nifi ipfe hic Conventus , cujus jam per decennium quantilla pars & ego fueram ? Quamdiu ergo in favorem erga *Wet- stenios* quid egit Conventus , omnia rata effe debent. Con- ventus eft legitimus & verus. Simul ac vero roganti Magi- stratui de doctrina *Wetft.* Conventus ex confcientia & ti- more Numinis , refponfum dat , parum W. acceptum , il- lico fit Conventus fpurius & illegitimus.

O Mifellum ! qui ad ejufmodi deliria confugere ne- cefle habet, ad peffimæ cauffæ ἐπιχειρίαν συκίνην comparan- dam. Satis τὸ νόμιμον Conventus noftri tuetur , quod ni-

hil in universo negotio isto, nisi secundum Leges & Constitutionem veterem, quinimmo ex præscripto Speciali Magistratus, egerimus. Agnoscit hunc Conventum & pro legitimo habet, habuitque semper summus Magistratus: agnoscit universa Civitas nostra: agnoscunt exteræ Ecclesiæ. Quid ultra requiris? An testimonium unius hominis futile, & irâ in Conventum furentis, totum illum consensum destruet, & huic sine ulla specie rationis fidem adstruet?

Sed concedamus & indulgeamus aliquid furori hominis, semper oculis, ut pueri astragalis, ludentis, utut per se absurdum & futile: fac, Conventum nostrum non fuisse legitimum, i. e. non fuisse talem Congregationem, quæ Conventus Eccles. nomine apud nos solet appellari: quid inde causæ Tuæ commodi consequeris? Quem nos Conventum Ecclesiasticum nominavimus, nomina Tu Congregationem, Coetum, Collegium, aut quodcunque aliud placet nomen. Semper verum est & verum manebit, fuisse illud Collegium ex universis Theologis & Pastoribus Urbis constans, cui, & cui uni, a Magistratu hoc negotium, ut in causis similibus semper, dijudicandum commissum est: hoc Collegium omnium Pastorum & Theologorum Basil. tandem, sæpius audito homine, aut ejus apologiis, re mature & in timore Domini expensa, rogante Magistratu judicium nostrum, hominem reum pronunciavit unanimi consensu, atque ante emendationem, Ecclesiæ inutilem: quod judicium dein suo suffragio comprobavit Senatus.

Quæ subjicis *p. 26. &c.* non melioris commatis, ostendunt duntaxat, Te argumentis solidis ad purgandum hominem

minem

minem , prorsus destitui. Calumnia de vetita ab Ampl. Magistratu impressione Actorum W. & corruptione , jamdudum ita displosa & dejecta est partim a Ven. ISELIO b. m. in *Depulsione Calumniarum* anno 1734. partim in *Ordinis nostri Epistola Apologetica* adversus J. R. W. anno eodem hic Basileæ , editis : ut jam per vicennium mortua , per clamores hominis futilis exurgere nequeat.

Alterum , de Testimoniis Mülhusinorum , Neocomenf. & Genevensium , quasi hujus causæ faverent , nihil prorsus ad rem facit , & potius contra illum tacitum testimonium præbent. Quid enim aliud scribunt , quam se a nobis super hac re nunquam compellatos fuisse ? Quod sane verissimum : nos enim pro more vetere Literas Communicatorias ad Ecclesias Foederatæ Helvetiæ Cantonum Reformatorum Tigur. Bernenf. & Schaphuf. solas misimus : nec unquam de aliis Ecclesiis , foederatæ Helvetiæ adjunctis , vel cogitavimus , nedum ut hoc jactaremus : quod vel sola inscriptio Literarum p. 314. *Et seq. Actor. W.* occurrens , & passim alibi , Te , si consuetudines & Titulos Eccles. Helvetic. ignoras , docere potuisset. Sed Testimonia a Te vel homine Tuo producta , Ipsius causam non obscure jugulant ; cum enim istæ Ecclesiæ a nobis nunquam fuerint compellatæ , sane nec approbationem causæ nostræ , nec dissensum a nobis testari poterant. At vero a W. Patre blandissime salutatæ , & ad consensum testandum singulari arte invitatæ Ecclesiæ illæ , cum ne vel minimum indicium favoris aut consensus in causâ Filii dederint , contenti miserum Parentem qualicumque solatiolo erigere , nonne fati indicarunt , quid mentis sibi esset ?

Piget tædetque plura examini subjicere ; ita omnia similia sunt. Hinc Tibi relinquo bellam tuam declamationem, quæ in quosvis alios potius, quam in Conventum nostrum convenit : Tibi certe melius aptari potest. Vocas dein nos ad lætiora : sed & hic Te tuâ non subsequar ripâ. Certe non excutiam, quæ de Cœtus Leonhardini Libello supplice narras. Legere est universam illam Scenam, rite discussam jam ante vicennium in Scriptis nostris : quæ si consulere non dedignaberis, mirabor ego, si a risu Tibi temperare queas. Tria tantum obiter & carptim adhuc attingam : 1°. de ejus Apologia coram Delegatis p. 30. 2°. de Professionibus ab eo hic ambitis, p. 32. § 3. de ejus vitæ pietate morumque sanctimonia p. 41.

De 1°. affirmas, Illum ostendisse, notata Studioforum nihil probare, Protocollum totum postea fuisse confictum, Testes nihil ad accusationem probandam dixisse &c. Si dixisses, illum talia apud Viros Ampl. pro effroeni sua impudentia confidenter protulisse, Tibi facile hoc accrederem : Sed pro vero hoc illis persuasisse, ut jam innocentem agnoscerent, hoc quidem aliud est, quod ne ipse quidem criminator ausus est clare exprimere. Et quis hoc in animum inducat ut credat? Viri isti Graviss. non ita dudum antea per sex septemve menses in innumeris & continuis Sessionibus Senatus, hæc aliaque ad Causam ejus pertinentia ita sedulo, prolixè, exactè excussa cum diligentissima resolutione omnium exceptionum, summo studio audivere, ut non modo alte in animum descen-

descenderint, sed & consensum postea in condemnatione hominis, utut in modo poenæ aliquis ejus diffensus, unanimem produxerint. Nunc vero ad nudam hominis vocem, illa centies ante refutata mendacia audacter iterantis, absque ullis novis fulcris, subito quasi fulmine tacti, aut Enthusiasmo correpti, mutant mentem, injuriam factam agnoscunt dolentque, verbo, innocentem & restituendum in integrum pronunciant: credat de sapientibus & gravissimis Viris Judæus apella.

Immo, ais, res ipsa id docet: cum, *rescisso priori decreto, ipsum, factâ potestate omnes functiones sacras obeundi, restituerent.* Immo, inquam ego, mansit decretum prius in omni suo vigore, per quod munere suo Diaconi Leonhardini dejectus, alius in ejus locum suffectus est. An vero in Diaconatum restitutus, successore abire jussu, aut faltem ei adjuncto? An salarium & priores honores ei rediti? Vel, etiam extra ordinem, aliud ei collatum officium Ecclesiasticum, faltem illud humiliter antea ab eo gestum Diaconi Communis, quod profecto æquitas, & hominis innocentia flagitabat? Nihil horum: ad communem meri Candidati fortem redacto, quasdam pro aliis Ministris functiones sacras, non sane omnes, nedum Excommunicationem majorem, quam tamen homo *ἀναίεχνος* improbo ausu sibi sumsit, clementer concessit, nec tamen consulto nostro Conventu. Unde homo multas per aliquod tempus habuit conciones publicas, sed nonnisi pro Parente aut forte Cognato, reliquis omnibus Urbis Pastoribus & Diaconis suas concionandi vices homini ab Eccle-
fiis

fiis excommunicato tradere dedignantibus. Verum tantillum lætitiæ paullo post in meram desiit tragoediam.

Quod vero ad qualemcunque hanc gratiam faciendam homini permoveri se passi fuere Ampl. Proceres, fecit non sane convictio innocentiae ejus, a qua Illi, ut quidam eorum nobis confirmarunt, abfuerunt quam longissime: sed præter innatam bonitatem & misericordiam, partim insanum Parentis studium, actum de se misero sene vociferantis, ejulantis, Dei hominumque fidem appellantis, nisi Filius sibi redderetur, eaque de causa quotidie Potentiorum limina terentis, ita illos incurfantis & obtudentis, ut vitam illis acerbam faceret: partim similes querelæ Filii ingentem calamitatem suam adhuc expertam deplorantis, & nisi restituatur, tutam stationem ne quidem apud exteros reperiturum clamitantis: promittentis simul omnia in posterum meliora. Spes hinc nata Viris Ampl. qualiscunque, de homine miseriâ præteriti temporis paululum emendato, rediturum illum pedetentim ad meliorem sanioemque mentem: saltem periculum se habendis concionibus de emendatione hominis posse facere, haud absurdum judicabant: unde tandem hanc ei qualemcunque potestatem gratiose largiti fuere: quod vel ipse indicat in Prolegomenis suis, decretum ad aliquam sui *consolationem* factum esse memorans.

Verum enim vero spes illa paullo post, plane decollavit, & pœnituit Ampl. Proceres Consilii & gratiæ factæ. Audire enim cogebantur veterem lusum tum extra suggestum, tum pro suggestu, ludi non sine multorum offensione: ex-
tendi

tendi enormem in modum licentiam datam contra voluntatem suam, ad ipsam publicam Excommunicationem majorem, quæ Parenti à Magistratu in scelestum quendam exercenda commissa fuerat. Patientiam tandem omnem vicit, expugnavitque, sceleratum & furiosum scriptum, mendaciis & contumeliis in omnes Ordines Civitatis summos & minores, Politicos & Ecclesiasticos, totum perspersum, & ab eo nescio quâ occasione ipsi Senatui, impudentiâ sine exemplo, oblatum: quod perlectum, ita omnibus, ne illis quidem exceptis, qui amico adhuc in ipsum fuerant animo, de Ampl. Ordine, stomachum movit, ut secessione factâ, Senatus Consultum fecerint, vocandum criminatorem ad proximam Senatus Congregationem, gravissimâ censura nomine Ampl. Ordinis ob flagitia perstringendum, ante oculos ejus famosum Scriptum dilacerandum, & ad pedes criminatoris projiciendum esse: cujus sententiæ ignominiam nonnisi maturâ, antequam dies illucesceret, fugâ ad Vos evasit: dum interea Ampl. Ordo severe jubet, Scriptum horribile intimo penentrali recondi, ne cujusquam oculis pateret, producendum tum demum, cum tempore opportuno executioni mandari queat. Hæc est honorifica illa restitutio hominis, quam adeo celebras.

Verbum addo de *Protocollo*, quod totum postea fuerit a falsario confictum: ut ostendisse hominem Ampl. Ordini gloriaris. Annon hoc omnes impudentiæ & fraudulentæ numeros superet, Te ipsum Judicem facio, postquam quid rei hoc fuerit, paucis ex me intellexeris. Mox ab initio

F

hujus

hujus caussæ, cum Senatus mandasset, ut ad Examen tum doctrinæ, tum futuræ Editionis N. T. hominem citarem, visum est Conventui adhibere operam Viri Rev. & non minus verâ Pietate quam solida eruditione conspicui, hominisque ipsius Cognati, THEODORI BURCARDI, ædis Petrinæ Diaconi jam diu meritissimi, qui calamo breviter exciperet responsa hominis, partim ut sublevarem memoriam nostram, partim ut tradi possent tum ab Urbe absenti τῷ μακαρίῳ Ven. ISELIO. Coit ergo Conventus, adfunt & Vir ille Rev. operam navaturus Conventui, & ipse homo, ad quæstiones a Ven. Præside ex scripto proponendas, responsurus. Antequam quæstiones proponerentur, quærit homo per Scomma ex Viro illo Rev. quid hic ei in Conventu negotii esset, an pro se vellet respondere? Hoc modo enim sibi eripi occasionem, dicta sua postea pro arbitrio mutandi aut prorsus abnegandi, ægerrime tulit. Hic suis oculis vidit, ut vidit Conventus, responsa sua calamo consignantem Virum illum Rev. invitus profecto. Nonnunquam ex sedē sua exurgens, percurrit scriptum oculis, monetque hic aut illic ita scribendum: quod & in nonnullis lubens concessit Conventus. Ita cum omnes quæstiones ordine essent discussæ, omnia responsa sub ejus oculis, breviter tamen annotata, trihorium aut quadrihorium per mirificas hominis tergiversationes & ludificationes abiit: & cogebamur revisionem annotatorum in proximum Conventum rejicere: interea pro more missa illa ad singulos de Conventu, ut si quid vel mutandum vel supplendum, indicarent. In scriptione Rev. Viri nihil mutatum est: pauca supplementa separatæ schedæ a quibusdam inscripta, quæ tamen
certo

certo ab eo in Conventu prolata constabat, adjecta. In proxime habito Conventu totum scriptum revisum, pau- cula illa supplementa suis inserta locis, exempla inde de- ducta omnium calculis approbata, pro Magistratu, pro Ven. Iselio &c. Autographa ipsa in Archivo nostro repo- sita: ex iis dein typis expressa sine ulla mutatione. Ex- tat nomine Examinis in Act. Wetst. pag. 5. quod postea *Protocollum* Ven. ISELIO appellare placuit. Hæc ego, qui omnibus rebus interfui, bona fide recito: superest per DEI gratiam, Vir ille Rev., paratus non modo scriptionem manus suæ vindicare, sed & pro confirmatione totius rei testimonium dicere: supersunt autographa in Archivo, omnium oculis, necessitate exigente, subjicienda. Ipse Sycophanta olim, cum frequenter ad protocollum provo- caremus, in scriptis ad Magistratum suis, ne verbulo qui- dem, metu publicæ irrisionis, γνησιότητα ejus in dubium vocare ausus est: nunc demum, vel clam, vel apud exte- ros rerum ignaros, talia spargit. Tu jam V. R. si potes frontem homini plane periisse nega.

Secundum de *Professionibus hic ambitis*, si cum circum- stantiis rite enarraretur, non magnam *latitiæ* materiam sup- peditaret: ego brevitatis causâ, nonnisi duas omissiones, sed quæ faciem rei plane mutant, attingam. Omisisti in- ter Professiones eo tempore ab eo ambitas, Professionem Linguæ Hebraicæ, majoris sane utilitatis, quam Rhetoricæ: hic vero, ut in numerum Competitorum referretur, a Se- natu Academico nullo modo, ne unico quidem suffragio,

obtinere potuit : non quod omni eruditione in hac lingua careret , quam tamen magnam nunquam in hoc homine fuisse , nobis certo constabat : sed quia ob gravissimos & foedissimos errores ex Ecclesia ejectus , & ab Ampl. Ordine eo nomine condemnatus esset. Ut a Senatu Academico exclusus , ita , ut ad petitionem hujus Professionis admitteretur , nec ab Ampl. Magistratu super hoc compellato , impetrare potuit.

A. 1744. à Curatoribus & Senatu Acad. Linguae Graecae Professor electus est. Hic serio triumphas. Quis vero Te hæc docuit ? Nullum equidem ille à 4. Delegatis Senatus , seu , ut Tu loqueris , Curatoribus , ne unicum tulit suffragium : à Senatu Acad. i. e. ex Professoribus 12. duo duntaxat , quorum unus inter perpetuos hominis compotores & quotidianos , se ægrum in Senatum deferri magno studio , tamdiu jam ab illo absens , curavit. Non vero electus est à Senatu Acad. & Curatoribus : sed fors , quæ apud nos regnat , favit duobus amicorum suffragiis supra 14. reliqua. Confirmatam dein ab Ampl. Ordine rem nihil plane habet admirandi : Sorti enim , quæ apud nos sacra , intercedere , nequaquam ex usu videbatur Ampl. Ordini. Alio modo , incommodo fortis obviam sapientissime ivit Ampl. Ordo , addendo Decreto suo hanc conditionem , ne possit provinciam hanc adire , nisi prius Conventui nostro satisfacisset : quod vero idem fere est , ac Electionem , quam Tu vocas , irritam reddere : Constabat enim abunde , hominem nec posse per eam
viam,

yiam, quam unice elegit, fraudis & triumphi, Conventui satisfacere, nec velle verâ viâ Sacrarium Ecclesiæ ingredi. Conditio autem illa, ut altissimo hic silentio à Te premitur, ita mirum in modum homini displicens, in omnibus scriptis, in quibus de sua hac Electione gloriatur, cautissime celatur. Interim, ut saltem aliquid lætitiæ ex hac Electione sibi compararet, Vos, os egregie sublinendo, bona summa pecuniæ emunxit, aucto hac occasione honorario. Præter illud bonum ex resignatione officii, quod nunquam potuerat adire, per fraudem partum, duo inde vere bona contra ejus intentionem enata sunt: 1°. quod magna solitudine & tædiofo labore levaverit Conventum & Ecclesiam nostram: denuò enim cum excetra hac pugnandum, & ludus ille antiquus in fucis, technis & strophis ejus detegendis renovandus fuisset, summa quidem cum hominis ignominia & probro, sed & ingenti nostra molestia & fastidio: secundò, hac ejus abdicatione via facta est ad ornandam hanc Spartam Academ. Viro & puritate vitæ, & exquisita tum in omni literarum genere, tum Græcanicæ Linguæ cognitione, ipso mirum quantum superiori, ANTONIO BIRRIO.

Supereft ut de 3tio nonnihil adjungam: *Verâ atque infucatâ Religione*, ais, *Deum coluit*, p. 41. Hic nonnulli, qui hominem penitus olim cognoverant, quid hoc sibi vellet, quæfivere: ita enim hic cunctis prophanum ejus animum & omnis Religionis contemptorem, in concionibus, in triviis, in circulis, in conviviis, in sermonibus se

exerentem innotuisse , ut quamplurimi honestiorum & religiosiorum confortium & societatem omni conatu refugerent: Religionem ejus , si quam habuit , non Christianam, sed Hobbefianam potius appellandam esse : & alia similia. Rem ipsam , qui hominem penitus & in cute per tantam annorum seriem cognoveram , non poteram inficiari. Respondi tamen, forte *Clar. KRIGHOUT* melius hic loqui, quam sentire: uti voce, *infucata Religio*, sensu bonorum Latinitatis Auctorum, ut significet, Religionem quam maxime fucata: quemadmodum dicimus infracto animo, i. e. plane fracto: non vero sensu triviali negativo, pro Religione minime fucata. Quo sensu si capiatur vox hæc, tum præter bonam latinitatem, sensum prodire verissimum: Religionem ejus fuisse merum fucum, meram fallaciam & speciem.

Quidquid autem voluerit V. C., certe vel ex sola lectione Prolegom. novorum in N. T. intelligere potuit, quanta in Deum, quanta in Religionem Christianam religione feratur editor, qui existimavit, hanc demum esse præparationem veram ad lectionem Libri sanctissimi, in quo præcepta charitatis, humilitatis, patientiæ, puritatis, tranquillitatis, affectus in res cœlestes, utramque faciunt paginam, si strenue mentiendo, vivis mortuisque sanctissimis Viris obtrectando, horrendisque contumeliis & probris memoriam ipsorum obruendo &c. in illos grassaretur, atque animo ultionis cupido, rixoso, maligno, fræna laxaret: qui ita Christum cum Belial confundit, an Spiritu Dei, an Sata-næ & Bacchi furoribus agitetur, pronum est dijudicare.

Longe

Longe aliter sibi agendum esse censuit Cel. ejus antecessor JOH. CLERICUS V. C., qui in Præfatione in Versionem Gallicam N. T. ita tenero sensu Religionis Lectorem afficit, atque ad Sanctissimi Libri lectionem disponit, ut non possit non mirifico amore & ardore in Deum, in Christum, in sanctissimas Oraculorum ejus tabulas corripere, & ad exercitium Virtutum vere Christianarum acerrime extimulari.

Nominas dein tres Virtutes particulares, quibus, ceu totidem notis characteristicis, præcipue eminuerit, *Modestiam*, *Candorem* & *Philanthropiam*. Hic iidem illi homines aliàs amici, rectissime hæc dici: inprimis si adjiciatur quarta Virtus, singularis *Temperantia* in cibo, & potissimum *potu*. Ita enim absolvi integram imaginem Viri, a nullo Pictore melius exprimendam: modo universa hæc per antiphrasin aut Ironiam dicta censeantur. Modestiâ adeo fuisse singulari, ut semper sui plenus, de se quidem magnifice, de aliis vero omnibus, inprimis virtute, pietate aut eruditione supra alios eminentibus, pertenuiter, immo abjectissime sentiret. Candore vero tam eximio, ut quam alii alto premunt corde impietatem, & perversam animi malignitatem, ille gloriose propalam præ se ferre consueverit: in dictis vero & sermonibus tantum, ut fere hic in proverbium abiret: W. vel plane non intelligi posse, vel nisi quis ultro decipi velit, semper contrarium ejus, quod diceret, intelligendum. Philanthropiâ vero tam late fusa, ut tametsi homines pietate, meritis, & quacunque virtutis præ-

præ-

præstantia conspicuos, inprimis rectis sententiis in Religione addictos, aut præclara Eruditione aliis superiores, immani prosequeretur odio & contentu: nulli tamen Religioni adhærentes, Atheos, Deistas, Naturalistas, & quoscunque improbos sæculo affixos, *nullâ nationis, nullâ habita dissentientium opinionum ratione*, amaverit, coluerit atque in deliciis habuerit, præprimis, si sibi favere, stupendam suam Eruditionem suspicere, Ipsum, sed tamen è longinquo, ceu *διοπερές*, venerari, in animum induxerint. Sobrietatem vero in potu quis non admiretur? Qui, cum inde ab adolescentia perdius & pernox Libero Patri sine interruptione sacra fecerit, adeo ut per plateas incedens, vix gressus regere, aut domum versus viam insistere quiverit, tam forti tamen gavifus sit cerebro, ut a Baccho se facile subigi non pateretur, quin immo vel solus in Museo, Bacchum cum Phœbo miscens, de altissimis mysteriis & summis apicibus literarum profunde commentatus fuerit. Ut huic ego sermoni calculum adjiciam, haudquaquam necesse est: novit universa Civitas nostra, forte & Vestra, quid veri ei sublit. Vnicam ego objectionem, quam hic forsitan movebis, diluam.

In Actis, dices, Vestris nihil plane de impura hominis vita moribusque occurrit: unde pronum est colligere, vel hominem fuisse sanctissimis moribus, vel Conventum nonnisi ad dogmata speculativa Religionis attendisse, praxi vitæ sanctæ, quæ tamen Essentiam Christianismi constituit plane neglectâ. Verum nihil hujus: audi rem, ut gesta est.

Mox

Mox a principio hujus causæ Ven. Præses noster, Antistes BURCARDUS proposuit Conventui, annon conveniens esset, ut oblatâ hac occasione, Magistratui non tantum doctrinam hominis, sed & vitam flagitiosam, nequaquam Ministro Evangelii dignam, exponeremus: notum esse universæ Civitati, quomodo hic πολυπράγμων omnibus rebus ad ipsum minime pertinentibus, sese ingerat, imprimis politicis, adeo ut longe plus temporis studiique Senatus Consultis, quam Verbo Dei inquirendo, impendat: quam prophanos in omnibus compitis & symposiis spargat cum summo piorum scandalo sermones: quam largiter se quotidie ad computationes & ebrietatem indecoram invitari patiatur: metuendum, ne aliquando nos neglecti officii insimulet Magistratus. Intercessit vero Ven. Senior noster WERENFELSIUS monens, agi jam de doctrina hominis tantum: hos limites nobis præfixisse Magistratum, intra quos nos continere debeamus: verissima quidem & in vulgus, immo Ipsi Magistratui nota, quæ de flagitiosa ejus vita dicuntur: sed præmittendam hic privatam admonitionem: quam si fusque deque habeat, tum demum rem, cum hic Parens ejus desit suo officio, vel ad Conventum vel ad Magistratum deferendam esse. Expensa re, omnes tandem in hac Ven. Senioris nostri sententia acquievimus. Unde est, quod in nullo Scriptorum nostrorum flagitiosæ ejus vitæ mentionem fecerimus, nisi quod fraudes & technas hominis, ab eo coacti, detegere & in lucem proferre, debuerimus. Et hanc omissionem si intelligas pag. 30. nobis objectam, nos eam ultro profiteamur: sin aliam, acsi quid

G

causam

causam ejus juvans studio omissemus, calumnia mera est, reliquis ejus mendaciis annumeranda.

Calamum hic fisto, plane lassus & defatigatus in Augiæ hoc stabulo ulterius purgando. Nec tamen vel centesimam partem ejus, quod limam & runcinam meretur, attuli. Quæ enim una Periodorum aut etiam Paragraphorum labe caret? Verum, cui hæc cognoscendo homini non sufficiunt, eum nec plura æque gravia & vera, quæ nullo negotio accumulari possent, movebunt. Dices forte, stylo hæc me acerbior & acrior exarasse. In Te certe, V. R., haudquaquam: quem noveram, tum ex rei ipsius natura, tum ex aperta Tua professione, nihil nisi è scriptis hominis, vel etiam Literis ejus ad Te datis, protulisse: velim ergo omnia quæ duriora videntur, ad illum tanquam unicum auctorem referri. Hunc vero, qui contra animi conscientiam, tot mendacia, tot calumnias, tot contumelias in Viros innocentissimos & omni meritorum gloria fulgentes (de me non loquor) improbo ore aut stylo effudit, prout convenit, tractari, & justitiæ ratio postulat & interest rei literariæ, quæ tales grassatores & latrones non fert: nec dissuadet Religio Christiana unamquamque rem suo vero nomine appellari, & scapham scapham vocitari: absit modo omnis excessus & animi impotentis ærugo. Indignum sane me civem Montis sancti agnoscerem, si non cum reliquis elogiis & hoc ambirem tam luculente a

Vid Ham-
mondum
in Locum.

Psalmissa expressum, Ps. 15. v. 4. נבזה בעיניו נמאס ואת
יראי יהוה יכבד. Verus Dei cultor, ut pios & vere
Deum timentes, magnos parvos, diligit æstimat, atque
omni

omni prosequitur honore: Sic ex adverso viles, abjectos, reprobos, contemtores Numinis, fastidit, aspernatur, abhorret, huncque suum illorum contemptum, ne aliis noceant, manifeste præ se fert. Si unquam verum timorem Domini, & sincerum Pietatis studium; si, vel durante causa ejus, candoris, ingenuitatis & modestiæ Christianæ vel tantillum in eo deprehendissem, certe, non obstante ingenti inter me & illum sententiarum & opinionum dissensu, nihil non, salvâ conscientia, pro eo egissem. Cum vero cunctis monitoribus asper, nonnisi per fraudes, mendacia, perfusiones & machinationes politicas, causam vincere, nosque, ut hæc ejus improba molimina, nostro suffragio & auctoritate comprobaremus, sollicitare in animum induxisset, infelicem negotii successum, sibi soli & irato suo genio imputat.

De Te *V. R.* nihil ejusmodi conquerimur: Quod Tecum exoptulamus, huc redit: quod aures patulas homini ad omnem audaciam projecto, & furiis in nos agitato, non excussis momentis causæ, in Scriptis & nostris & illius obviis, quasi cæco assensu præbens, injustam & atrocem Sententiâ in Conventum nostrum tam præclaris Viris constantem, & per hujus latus in Ecclesiam nostram & Magistratum tuleris: hancque injuriam publicâ Oratione in omnes Europæ regiones mittenda, quantum in Te, latissime spargere, nosque omnium bonorum odio exponere volueris. Vel hoc exiguum & pertenuè Scriptum, multo magis vero Acta ipsa *W.* cum aliqua cura expensa, oculos Tibi aperire, & veram rerum faciem indolemque ostendere,

dere, apta nata sunt. Vide ergo, *V. R.*, annon æquitas & sinceritas Christiana palinodiam, publico Scripto testatam, suo jure a Te exigant. Quod si in animum inducere queas, gratulabimur Veritati tandem agnitæ, & promeritas debitasque Tuo generoso & Christiano animo laudes in Historia, quam molimur, *Causse Wetst.* tribuere, nostrarum erit partium. Sin aliter instituere & quo pede cœpisti pergere placet; scito bonæ nostræ, immo Dei *Causse* non defuturos, & me defuncto, Patronos & Propugnatores. Vale, *V. pl. Rev.*, & hanc liberiolem quidem, sed bono animo profectam compellationem æqui bonique confule. DEUS O. M. pro gratia sua, Te omni bonorum genere cumulet, & ab hominibus ἀτόποις, sua, non quæ Christi, quærentibus, mundo vero soli inhiantibus, benigne liberet.

*Rev. T. studiosissimus, & ad Officia
Christ. paratiss.* JOH. LUDOV. FREY.

Scripti BASILÆ M. Nov. 1754. manu
quidem languidâ, at animo, per DEI
gratiam, non penitus fracto.

P. S. Egi in superioribus causam, pro modulo meo, Conventus nostri Ecclesiastici, atque adeo Virorum omnibus laudibus excellentiæ meritorumque clarorum, quorum memoria, ut mihi suavis & jucunda, sic & sacra est: de me perpauca interfatus, & nonnisi ea, quæ cum rebus Conventus arctissime conjuncta, lucem illis fœnerantur. Vel ex his paucis nullo negotio intelligi potest, quam facile mihi esset, acervum illum calumniarum & mendaciorum,

rum,

rum, quem in Prolegomenis ad N. T. in me, in meam vitæ rationem, in officia mihi imposita, in sententias mihi proprias, in sermones mecum habitos &c. improbo calamo, ἀπροσδιονύσως ὁ δεῖνα projecit, dissipare, & in ipsius vertere caput. Abstini tamen ab hac ingloria opera vivo adhuc auctore, utut ille me ad hanc pugnam omni stimulo laceferet: multo magis adhuc in posterum abstenturus, defuncto nunc illo, & ad rationes reddendas vitæ actorumque a Supremo Judice evocato. Multæ adsunt & graves rationes, quæ me, hoc ut eligam, adducunt. 1°. Quid interest Publici, quid Orbis literati, ut particularem & exactam cognitionem de me, obscuro & nullius authoritatis homine, de studiis, muneribus, actionibus & sermonibus privatis meis habeat? 2°. Nonne quamplurima ad laudes meas ebuccinandas in defensione ejusmodi proferenda essent, quæ ille ad opprobrium & contemptum mei magno studio contulit? quod esset seipsum gloriosum inferre & περιαιτολογεῖν in publico Orbis teatro, qui hoc ipsum studiose in privato semper refugi. 3°. Satis me, vitam moresque cognoscunt boni hic omnes, sed & exteri quamplurimi, qui utut particulares circumstantias rerum dictorumque ignorent, subesse falsa & mendacia narrationibus hominis, plane persuasi sunt. Ab illis, qui me non cognoscunt, hanc æquitatem expecto, ut de ignotis judicium ferre recusent: inprimis cum non possint non videre, proficisci hæc ab homine, furore & pravissimis affectibus concitato. Profectò contumeliæ istæ adhuc apud Viros probos perparum mihi nocuerunt: nec ut in posterum honestæ fa-

mæ multum detrimenti afferant, admodum metuo. 4°. Ut autem pertenuiter de me ipso sentire, jubet conscientia, ita fateor tamen, dedignari me cum hoc luto manus conferere: ubi sive vincas sive vincare, commacularis: in hanc me sententiam propendentem confirmant Virorum gravium, cordatorum & sapientum Consilia & hic & in exteris oris, etiam Genevæ data, quam tamen Urbem fautricem suæ improbitatis facit putidus homo: suadentium, a responso abstinere; allegato etiam *Cel. FONTENELLII* exemplo, qui generoso silentio & contemptu omnes Scribillatorum adversariorum machinas eluserit & fregerit. Tandem 5°. monet ætas ad metam spectans, monet valetudo afflicta & indies deterior, ut neglectâ istâ parum utili & rixosâ disceptatione, melioribus & magis necessariis studiis pauxillum quod superest ævi, si quid superesse voluerit Deus, impendam, & piis precibus, sanctâ meditatione Oraculorum divinorum, feriâ vitæ antea actæ emendatione, & diligenti pro viribus impositi Officii observatione, propediem adventanti Domino obviam eam. *Καὶ τὸτο ποιήσω, εἴανπερ ἐπιτρέπη ὁ Θεός*: cui fit Laus & Gloria in æternum.

